

Şizofrenlerde Suç İşlemeyi Etkilemesi Olası Faktörler*

Niyazi Uygur**, Mehmet Işıklı**, Kültekin Ögel**, Ali Rıza Çeliker**.

ÖZET

Çalışma, şizofreni tanısına varılmış hastalarda suç işlemeyi etkilemesi olası faktörleri belirlemek amacı ile planlanmıştır. Suç işlemiş ve işlememiş şizofren grupları arasında alkol-madde kullanımı, ailede psikotik bozukluk ve suçluluk görülme oranları, maddi destek alıp almama ve evden kaçma gibi değişkenler açısından fark bulunmamıştır. Ancak, suç işlemiş şizofrenler grubunda baba ölümünün suç işlememişlere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Suç, Şizofreni.

Düşünen Adam, 1991, 4(3):10-14

SUMMARY

Aim of this study is to consider the factors which delinquency may derived from at schizophrenic patients. There is no difference between delinquent and non-delinquent schizophrenic patients but in the group of the delinquent schizophrenic patients loss of father frequent.

Key words: Crime, Schizophrenia.

Düşünen Adam 1991, 4(3):10-14

GİRİŞ

Bugüne kadar suç işleme nedenleri üzerine çok çeşitli varsayımlar öne sürülmüştür. Bunlardan sadece bir nedene ağırlık verenler günümüzde önemlerini yitirmişlerdir. Antropolojik ve biyolojik görüşlerin ilk temsilcilerinden sayılan Cesar Lombroso, bazı insanların suçlu olarak doğduklarını ve bazı bedensel özellikleriyle diğer kişilerden ayrıldıklarını öne sürmüştür. Coğrafi ve iklimsel özelliklerin suç işleme üzerine önemli etkileri olduğunu öne süren görüşler de vardır. Sosyal görüşler ise, suçun işlenmesinde kişisel faktörleri de kabul etmekle beraber, bu faktörlerin ikinci derecede önemli olduklarını, suçun ortaya çıkışına esasen sosyal çevrenin neden olduğunu savunmuşlardır.

Daha önce yapılmış birçok çalışmada, anne-baba ölümlerinin suç işlemeye ön eğilim verdiği bildirilmiştir (9); (4); (3);. Ayrıca litedatürde, aile ile birlikte yaşamının, anne, baba kaybının ve bu kaybın görüldüğü dönemin hastalığın ortaya çıkışı, seyri, suçluluk ve sosyal kayıplar üzerine etkili olduğu yolunda çok sayıda bildiri vardır (4), (1), (9), (8). 89 juvenil suçlunun incelendiği bir çalışmada ise, suç işleyen juvenillerin % 37'sinin hem annesi, hem babası ile birlikte yaşadığı; evlerinin %82'sinde biyolojik annenin bulunduğu; biyolojik babanın ise evlerin sadece %40'ında bulunduğu bildirilmiştir (6). Yerli Alaskalılar ile beyazların adli ve psikiyatrik sorunlar açısından incelendikleri bir çalışmada da konuya başka bir açıdan yaklaşmış, doğum yeri ve göçün suç işleme ve psikiyatrik sorunlar üzerine etkileri araştırılmıştır. Adli ve psikiyatrik

nedenlerle psikiyatriste gönderilen yerli suç işlemişlerin % 56'sının 1000 kişiden daha küçük yerleşim yerlerinde doğdukları ve suç işledikleri sırada daha büyük yerleşim yerlerinde yaşadıkları bildirilmiştir (7).

YÖNTEM

Araştırma kapsamına Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde Şubat 1990 ve Aralık 1990 tarihleri arasında yatarak tedavi gören 50 suç işlememiş şizofren ile işledikleri suç nedeniyle TCK'nun 46. maddesi kapsamında değerlendirilip, çalışma yapıldığı sırada muhafaza ve tedavileri sürdürülmekte olan 50 suç işlemiş şizofren hasta alınmıştır. Çalışmaya alınan hastaların tümü erkek olup, paranoid tip şizofrenlerde suç işleme oranının diğer şizofreni tiplerine göre daha yüksek olduğu bilindiğinden (5), değişik şizofreni tiplerindeki hastaların her iki grupta da eşit sayıda bulunmalarına dikkat edilmiştir.

Hasta ile ilgili bilgilerin toplanmasında tarafımızdan hazırlanan bir görüşme formu kullanılmış, tanıya varılırken DSM 111-R kriterleri esas alınıp, tüm hastalara SCID uygulanmıştır. Tüm bilgiler tarafımızdan hasta ve hasta yakınlarıyla yüzyüze, bireysel görüşmeler yoluyla alınmıştır. Literatürde, suç işlemeye ön eğilim verdiği bildirilen anne-baba ölümü, aile ile birlikte yaşayıp yaşamama, doğum yeri ve göç gibi değişkenlerin yanısıra, alkol ve madde kullanımı, ailede psikotik bozukluk, ailede suçluluk, evden kaçma ve maddi destek alıp alma

* 27. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresinde sunulmuştur.

** Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi

ma gibi değişkenler de, suç işlemeyi etkileyebilecekleri düşünülerek incelenmişlerdir.

BULGULAR

Hastanın birlikte yaşadığı kişiler:

İki grup arasında son dönemde bir aile ile birlikte yaşama bakımından fark yoktur. (Son dönemden kastedilen, suç işlemiş şizofrenler için suç öncesi bir yıl, suç işlememiş şizofrenler için hastaneye yatış öncesi bir yıldır). Her iki grupta aile ile birlikte yaşama oranı %88' dir.

Birlikte yaşanan kişiler incelenirken daha çok anne ve baba üzerinde durulmuştur. Suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler arasında son dönemde anne ve baba ile birlikte yaşama bakımından önemli bir fark yoktur. Son dönemde bir ya da her iki ebeveynle birlikte yaşama oranı suç işlemiş şizofrenlerde %70, suç işlememiş şizofrenlerde %76' dır (Tablo 1).

Ayrıca, anne ve babanın birlikte olup olmadıklarına bakılmaksızın evde anne ve babanın bulunup bulunmadığı ayrı ayrı incelenmiştir. İki grup arasında son dönemde anne ve babanın evde bulunuşları açısından önemli bir fark yoktur (Tablo 2, Tablo 3).

ANNE, BABA ÖLÜMÜ:

İki grup arasında anne ölümü bakımından önemli bir fark yoktur. Baba ölümü ise, suç işlemiş şizofrenlerde suç işlememişlere göre daha fazla görülmektedir. Ebeveyn ölümünün suç işleme üzerine etkileri söz konusu olduğundan, annesini öldüren bir hasta ile babasını öldüren beş hasta, anne, babası ölenler grubunun dışında bırakılmıştır (Tablo 4, Tablo 5).

Çalışmamızda ebeveyn kayıpları hastalık öncesi ve sonrası dönemde görülüşlerine göre de incelenmiş ve iki grup arasında ebeveyn kaybının görüldüğü dönem bakımından önemli bir fark bulunmadığı belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 1: Son dönemde anne ve baba ile birlikte yaşama durumuna göre dağılımları

Son dönemde birlikte yaşanan ebeveynler	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Hem anne hem baba var	19	38	22	44	41
Ebeveynlerden sadece biri var	16	32	16	32	32
Hem anne hem baba yok	15	30	12	24	27
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 2: Son dönemde evde annenin bulunma durumuna göre dağılımları.

Evde	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Anne var	31	70	33	75	64
Anne yok	13	30	11	25	24
Toplam	44	100	44	100	88

Tablo 3: Son dönemde evde babanın bulunma durumuna göre dağılımları.

Evde	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Baba var	23	52.5	27	61.4	50
Baba yok	21	47.7	17	38.6	38
Toplam	44	100	44	100	88

Tablo 4: Anne ölümüne göre dağılım.

Anne	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Ölü	14	28.5	9	18	23
Sağ	35	71.5	41	82	76
Toplam	49	100	50	100	99

Tablo 5: Baba ölümüne göre dağılım.

Baba	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Ölü	23	51.1	14	28	37
Sağ	22	48.9	36	72	58
Toplam	45	100	50	100	95

sd:1 P=0.05 X² cal=4.6 > X² tab=3.8

Tablo 6: Baba kaybının görüldüğü döneme göre dağılımları.

Baba kaybının görüldüğü dönem	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Hastalık öncesi	12	52	6	43	18
Hastalık sonrası	11	48	8	57	19
Toplam	23	100	14	100	37

Tablo 7: Doğum yerine göre dağılım.

Doğum yeri	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Metropol	10	20	16	32	26
Diğer kent	7	14	9	18	16
Köy	33	66	25	50	58
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 8: Köyden kente göç durumuna göre dağılım.

Göç durumu	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Göç edenler	20	60.6	14	56	34
Göç etmeyenler	13	39.4	11	44	24
Toplam (Köyde doğanlar)	33	100	25	100	58

DOĞUM YERİ VE GÖÇ:

Doğum yeri bakımından iki grup arasında önemli bir fark bulunmamış olup, suç işlemiş şizofrenlerin %34'ü kentte, %66'sı köyde; suç işlememiş şizofrenlerin ise %50'si kentte, %50'si köyde doğmuştur (Tablo 7).

Her iki grup arasında köyden kente göç bakımından da önemli bir fark yoktur (Tablo 8).

ALKOL VE PSİKOAKTİF MADDE KULLANIMI:

Suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler arasında alkol kullanımı bakımından fark yoktur. Her iki grupta da alkol kullanma oranı eşittir (%4). Alkol kullanımı bağımlılık düzeyinde olmayıp, kötüye kullanım şeklindedir. Her iki grupta da esrar, eroin ve kokain gibi psikoaktif madde kullanımı yoktur. Ancak, suç işlemiş grupta %2, suç işlememiş

grupta %4 oranında biperiden bağımlılığı görülmüştür. Biperiden kullanımı hastalık öncesi döneme uzanmamaktadır.

AİLEDE PSİKOTİK BOZUKLUK:

Suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler arasında, ailede ve akrabalarda psikotik bozukluk görülmesi bakımından fark yoktur. Her iki grupta da ailede ve akrabalarda psikotik bozukluk görülme oranı eşittir (%30). Psikotik bozukluğun birinci ya da ikinci derece yakınarda görülmesi bakımından da iki grup arasında önemli bir fark yoktur (Tablo 9).

AİLEDE SUÇLULUK:

Her iki grup arasında ailede başka suçlu ya da suçluların bulunma oranı bakımından önemli bir fark yoktur (Tablo 10).

Tablo 9: Hastaların birinci ve ikinci derece yakınlarında psikotik bozukluk görülme durumuna göre dağılım.

Psikotik bozukluk	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam N
	N	%	N	%	
Birinci derece yakında	8	16	5	10	13
İkinci derece yakında	7	14	10	20	17
Psikotik bozukluk yok	35	70	35	70	70
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 10: Ailede suçluluk durumuna göre dağılım.

Ailede suçluluk	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	
Ailede başka suçlu var	8	16	5	10	13
Ailede başka suçlu yok	42	84	45	90	87
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 11: Maddi destek alma durumuna göre dağılım.

Maddi destek	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	
Maddi desteği yok	12	24	8	16	20
Maddi desteği var	38	76	42	84	80
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 12: Evden kaçma sıklığına göre dağılım.

Evden kaçma	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	
Sık sık evden kaçır	12	24	8	16	20
Evden 1 kez kaçtı; yada hiç kaçmadı	38	76	42	84	80
Toplam	50	100	50	100	100

MADDİ DESTEK:

Her iki grup arasında maddi destek alma bakımından önemli bir fark yoktur (Tablo 11).

EVDEN KAÇMA:

Suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler arasında evden kaçma ve varsa kaçma sıklığı bakımından önemli bir fark bulunmamıştır (Tablo 12).

TARTIŞMA

Çalışmamızın sonuçları, giriş bölümünde sözü edilen, bir aile ortamında yaşamamanın; evde anne, özellikle de baba bulunmayışının suç işlemeye ön eğilim verdiğini bildiren çalışmaların sonuçları ile farklılık arz etmektedir. Çalışmamızda suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler arasında son dönemde anne ve baba ile birlikte ya da bir aile ortamında yaşama bakımından önemli bir fark bulunmamıştır. Bu karşıt sonuçların aile ile birlikte yaşama konusundaki toplumsal farklılıklardan ya da sözü edilen çalışmaların juvenil suçlularla yapılmış oluştundan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Literatürde yer alan, baba ölümünün, özellikle 16 yaşından önceki kayıpların ileride psikopatolojilere ve suçluluğa neden olduğu yolundaki çalışmalar göz önüne alındığında; çalışmamızdaki suç işlemiş şizofrenlerde baba ölümünün suç işlemişlere göre daha fazla bulunması dikkat çekici bir nokta olmaktadır. Baba ölümü suç işlemeyi etkileyen bir değişken gibi görünmektedir. İki grup arasında son dönemde babayla birlikte yaşama bakımından önemli bir fark olmadığı hatırlanırsa, burada önemli olan noktanın babayla birlikte ya-

şama değil baba kaybı hadisesinin kendisi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Doğum yeri ve göç, alkol ve madde kullanımı, ailede psikotik bozukluk, ailede suçluluk, maddi destek alma ve evden kaçma gibi değişkenler bakımından ise iki grup arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

Ancak, alkol ve madde kullanımı konusunda çalışmamızdaki suç işlemiş şizofrenlere ait verilerle literatür bilgileri farklılık arz etmektedir. Kopenhag'da psikotik homisidi konu alan bir çalışmada suç işlemiş şizofrenlerin %25'inde alkol bağımlılığı, %6'sında ilaç bağımlılığı bulunduğu bildirilmiştir (2). Sözü edilen çalışmada yer alan suç işlemiş şizofrenlerdeki alkol kullanma oranının çalışmamızda bulunan orandan yaklaşık 6 kat fazla oluşunun muhtemelen alkol kullanımının yaygınlığındaki ülkeler arası farka bağlı olduğu düşünülmektedir.

Hastanın evden kaçmasının, tedavisi ve davranışları üzerindeki aile denetiminin ortadan kalkması anlamına geleceği düşünüldükçe: denetim ortadan kalkışının suç işleme üzerine olan etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Ancak bütün bunlar şizofrenler evden kaçtıkları için ya da kaçtıkları sırada suç işliyorlar anlamına gelmez. Hasta evden kaçmadığı halde ailenin ilgi ve denetimi yetersiz olabilir. Bütün bunlara rağmen, daha önce de sözü edildiği gibi sonuçta suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler arasında evden kaçma ve varsa kaçma sıklığı bakımından önemli bir fark bulunmamıştır.

Çalışmamızda suç işlemiş şizofrenler için belirlenen doğum yeri ve göçle ilgili verilerin literatür-

le uyumlu olmasına rağmen, iki grup arasında önemli bir fark bulunamayışının: toplumumuzda göç sonrasında da ailesel özelliklerin uzunca bir süre kornumasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Suç işlemeye ön eğilim vermesi olası faktörler konusunda daha geniş örneklerle ve daha ayrıntılı, anne ve babanın kişilik yapılarını, aile içi iletişim ve dinamikleri de göz önüne alan çalışmalar yapılmasının yararlı olacağına inanıyoruz.

KAYNAKLAR

1. Gibbons J.S. ve ark.: Schizophrenic Patients and Their Families: A Survey in a Psychiatric Service Based on DGH Unit. *British Journal of Psychiatry*. 144: 70-77, 1984.
2. Gottlieb P., Gabrielsen G., Kramp P.: Psychotic Homicides in Copenhagen from 1959 to 1983. *Acta Psychiatrica Scandinavia*. 76: 285-292, 1987.
3. Kolvin ve ark.: Social and Parenting Factors Affecting Criminal-Offence Rates: Finding from the Newcastle Thousand Family Survey (1947-1980). *British Journal of Psychiatry*, 152: 80-90, 1988.
4. Laajus S.: Parental Losses. *Acta Psychiatrica Scandinavica* 69: 1-12, 1984.
5. Lehmann H., Cancro R.: Schizophrenia: Clinical Features. *Comprehensive Textbook of Psychiatry* içinde. Editörler, Kaplan H.I, Sadock B.J., s: 701-702. Wilkins, Baltimore, 1985.
6. Mars D.T., Clement J., Stoughton N.L., Marckioni F.: Patterns of Juvenile Criminal Activity as a Function of Demographic, Family and Individual Variables. *Journal of Clinical Psychology*. 42/4: 658-663, 1986.
7. Phillips M.R., Inui T.S.: The Interaction of Mental Illness Criminal Behavior and Culture: Native Alaskan Mentally Ill Criminal Offenders. *Culture, Medicine and Psychiatry*. 10: 123-149, 1986.
8. Spiegel D., Wissler T.: Family Environment as a Predictor of Psychiatric Rehospitalization. *American Journal of Psychiatry*. 143/1: 56-60, 1986.
9. Stastny ve ark.: Early Parental Absence as an Indicator of Course and Outcome in Chronic Schizophrenia. *American Journal of Psychiatry*. 141: 294-296, 1984.